

Preventie en Handhavingsplan 2020-2024 Gemeente Oudewater

Inleiding

Gemeenten zijn sinds 2014 verantwoordelijk voor uitvoering van de Drank- en Horecawet (DHW) geworden. De DHW verplicht gemeenten om een door de gemeenteraad vastgesteld Preventie- en Handhavingsplan (hierna PenH plan) te hebben. Het PenH plan omvat alle maatregelen die de gemeente neemt om alcoholgebruik door minderjarigen te voorkomen.

Dit PenH plan is geschreven vanuit de visie dat het volledig voorkomen van alcoholgebruik door minderjarigen een illusie is. Beïnvloeding van redenen waarom jongeren drinken is ingewikkeld. Daadwerkelijke invloed op gedrag is beperkt. Daarnaast zijn er simpelweg te veel manieren waarop minderjarigen aan alcohol kunnen komen. Niet in de minste plaats door verstrekking door ouders, wat overigens niet strafbaar is. De focus van de aanpak in Oudewater zal liggen op het verhogen van de startleeftijd waarop jongeren beginnen alcohol te drinken. Deze focus blijkt effectief bij de aanpak in de gemeente Edam-Volendam.

De afgelopen 6 jaar hebben de gemeente in Utrecht West en Lekstroom samengewerkt in het project Nuchter Verstand om vorm en uitvoering te geven aan preventieve maatregelen. Op het moment van schrijven loopt dit project af en wordt gewerkt aan een herijking van het project qua omvang en instrumentarium. In de loop van 2020 zal dit leiden tot nieuwe instrumenten en initiatieven in regioverband waar we als gemeente ook profijt van hebben. Dit valt samen met de resultaten van de nieuwste jeugdmonitor die in het voorjaar van 2020 verwacht worden. Hier staat de meest recente informatie voor middelengebruik onder Oudewaterse jongeren in.

Er zijn de afgelopen jaren in Nederland diverse initiatieven opgestart om het tegengaan van alcoholgebruik door minderjarigen vorm te geven, gebaseerd op de ervaringen uit IJsland. Onder andere Texel en Volendam-Edam starten een meerjarig programma gebaseerd op de uitgangspunten van het 'IJslandse model' begeleid door Trimbos en het Nederlands Jeugdinstituut. Kenmerkend aan de IJslandse aanpak is de langjarige aanpak (gestart in 1998). Het veranderen van gedrag is een proces van de lange adem.

De projecten in Nederland die geënt zijn op het IJslandse model zijn omvangrijk in schaal, qua beschikbare middelen en in intensieve monitoring van effecten en resultaten. Een dergelijke aanpak één op één kopiëren in Oudewater is niet mogelijk. Wel kunnen we voor dit PenH plan, vooruitlopend op de effecten en resultaten die in de proefgemeentes gemeten en behaald gaan worden, enkele werkzame en haalbare doelstellingen en maatregelen halen die passen binnen de beschikbare middelen en capaciteit van de gemeente Oudewater.

Doelstelling

Dit PenH plan heeft tot doel de verstrekking van alcohol aan minderjarigen tegen te gaan. Dit draagt bij aan het maatschappelijk effect dat de leeftijd waarop jongeren in Oudewater voor het eerst drinken hoger wordt. Hiermee sluiten we aan op de maatschappelijke trend van een dalende 'startleeftijd' en het maatschappelijk effect uit het volksgezondheidsbeleid dat stelt: 'het gebruik van genotsmiddelen is niet vanzelfsprekend'.

Omdat de kennis over effectieve interventies en preventiemiddelen altijd in ontwikkeling is, zeker met het oog op de experimenten in den lande met de IJslandse aanpak beoogd dit plan niet top op de activiteit nauwkeurig vast te leggen wat er komende vier jaar gaat gebeuren op het gebied van preventie en handhaving. Daarbij komt dat de regionale aanpak Nuchter Verstand in 2020 weer vorm krijgt en we dan weer de laatste cijfers over gebruik ontvangen.

Er is echter geen reden om tot die tijd achterover te leunen. Het tegengaan van alcoholgebruik door minderjarigen is een continu proces waar altijd aan te werken valt. Wel dwingen bovengenoemde omstandigheden ons tot een flexibele en signaal gestuurde werkwijze. Concrete, SMART doelstellingen worden via de maatschappelijke agenda per jaar bepaald en vastgesteld op basis van beschikbare capaciteit en (recente) cijfers.

Samenhang met ander beleid

Het PenH plan moet in samenhang gezien worden met de nota gezondheid en het jaarlijks vast te stellen handavingsuitvoeringsprogramma wat de jaarlijkse handavingscapaciteit prioriteert en vastlegt.

PenH plan 2020-2024 Focus op Verstrekking

Het is onmogelijk om volledig te voorkomen dat minderjarigen aan alcohol komen. De mogelijkheden om aan alcohol te komen zijn legio, de capaciteit om hierop toe te zien beperkt. Gelukkig is in Oudewater de bereidheid bij verstrekkers om de leeftijdsgrens na te leven groot. Onduidelijk is in hoeverre in Oudewater deze bereidheid zich ook vertaalt in het daadwerkelijk voorkomen van verstrekking aan minderjarigen.

We kiezen er daarom voor om verstrekkers te helpen bij het naleven van de leeftijdsgrens. Niet met een opgeheven vingertje maar ondersteunend. Verstrekkers zijn partners in het tegengaan van alcoholgebruik door minderjarigen. Hierbij kiezen we een gelaagde aanpak: allereerst worden verstrekkers in de gelegenheid randvoorwaarden goed te regelen om verstrekking aan minderjarigen tegen te gaan. Hierbij valt te denken aan trainingen of een eigen alcoholbeleid. De gemeente helpt en ondersteunt hierbij waar mogelijk. Wanneer er sprake is van vernieuwde aandacht voor het onderwerp bij de verstrekker (binnen een redelijke termijn) starten we toezicht en handhaving op om verstrekkers te helpen scherp te blijven op het tegengaan van verstrekking aan minderjarigen.

Focus per jaar

Het is bekend dat hoe informeler de setting is hoe eenvoudiger het is voor minderjarigen om aan alcohol te komen. Hierbij kent het begrip informeel twee aspecten:

1. *Mate van professionaliteit van de verstrekker.* Is er bijvoorbeeld sprake van vrijwilligers of van vaste bepaalde krachten? Is er sprake van een eenmalig evenement of van een vast verkooppunt?
2. *Mate van formele relatie tussen klant en verstrekker.* Is er sprake van een strikt zakelijke relatie tussen klant en verstrekker of vindt de verstrekking plaats binnen een sociaal verband zoals bijvoorbeeld een vereniging.

We focussen de komende vier jaar op vier soorten verstrekkers. Hierbij zetten we als eerste in op die verstrekkers waar het informele karakter het grootste risico vormt voor het naleven van de leeftijdsgrens. Dit brengt voor de komende jaren de volgende focus met zich mee¹:

2020: sportverenigingen (en dan specifiek sportverenigingen met een kantine)

2021: evenementen en jeugdsociëteit(en)

2022: supermarkten en thuisbezorgingsdiensten

2023: horeca

Basis op orde

Om een zinnig gesprek over verstrekking te kunnen voeren en te kunnen handhaven bij sportverenigingen, jeugdsozen, etc. is het noodzakelijk dat de basis op orde is. Met andere woorden: de vergunningen en alle bijbehorende zaken moeten in orde zijn. In 2020 actualiseren we daarom alle paracommerciële vergunningen. Hiervoor worden de in 2019 beschikbaar gestelde middelen voor het bestrijden van alcohol en drugsgebruik à €10.000 aangewend.

Nieuwe handhavinginstrumenten

Om de naleving van de leeftijdsgrenzen goed te kunnen controleren is de inzet van mystery shoppers een bekend instrument. Een van de lessen uit de aanpak uit de inzet van mystery shoppers elders in het land is dat mystery shoppers ingezet kunnen worden om het gesprek met verstrekkers op gang te brengen. Het voorkomt dat problemen met het naleven van de leeftijdsgrens worden ontkend of afgedaan als incident. Dit betekent dat een constatering dat er verstrekt wordt aan minderjarigen niet direct hoeft te leiden tot het starten van een handhavingstraject maar eerder een verbeteringstraject bij de verstrekker zelf. Dit vergroot het draagvlak voor de inzet van mystery shoppers.

De effectieve inzet van mystery shoppers is niet eenvoudig en vraagt daarom om een zorgvuldige afweging en een duidelijke richtlijn en beleidskader voor een effectieve inzet. Dit instrument zou daarom op z'n vroegst in 2021 kunnen worden ingezet.

¹ Hoewel jeugdsociëteiten bij uitstek ook zeer informele settingen zijn kiezen we vanwege de omvang van het aantal sportverenigingen er voor deze naar 2012 door te schuiven.

Preventie en handhaving, going concern

Naast de hierboven genoemde focus per jaar is er natuurlijk ook going concern op het vlak van preventie en handhaving op het gebruik van alcohol. Ook komende jaren zullen we in regioverband samenwerken aan dit onderwerp en lokale acties in het kader van de regionale aanpak uitvoeren. In 2020 wordt de aanpak via Nuchter Verstand vernieuwd. Daarnaast zetten we net als voorgaande jaren ook weer jaarlijks in op de IkPas campagne om bewustwording over alcoholgebruik te bevorderen.

Aan de handhavingskant wordt jaarlijks geprioriteerd aan de hand van het handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP). Afgelopen jaren is alcoholgebruik door minderjarigen geen specifieke prioriteit gehad. Toch hebben ook andere prioriteiten in het HUP (zoals naleven van vergunningsvoorwaarden) een positief effect op verstrekking en beschikbaarheid. Elk jaar bestaat de mogelijkheid tot herprioritering.

In regionaal verband wordt onderzocht of en hoe voorwaarden omtrent alcoholverstrekking, toegang tot evenementen voor personen in kennelijke staat naleving van de leeftijdsgrenzen een plek in de evenementenvergunningen aangescherpt kunnen worden.

Bij constatering van alcoholgebruik op straat door minderjarigen wordt standaard doorverwezen naar HALT. Bij de haltafdoening worden ouders ook altijd betrokken. Politie, jongerenwerk en BOA's werken samen bij het signaleren en handhaven op alcoholgebruik op straat.

Schematische weergave

Voor de komende 4 jaar betekent dat het volgende:

jaar	Preventie algemeen	Handhaving algemeen	focus	preventie	handhaving
2020	IkPas campagne Herijken regionale samenwerking Nuchter Verstand	Ontwikkelen beleid en strategie rondom inzet Mystery shoppers Handhaving volgens prioriteiten HUP Toezicht op straat	Sportverenigingen	Organiseren breed overleg over alcohol met sportverenigingen -voorlichting regels paracommerciële verordening -aanbod training en ondersteuning sportbonden -peilen draagvlak voor convenant alcohol en sport gericht op voorkomen gebruik door minderjarigen	Actualisatie paracommerciële vergunningen.
2021	IkPas Uitvoering lokale acties nuchter verstand	Handhaving volgens prioriteiten HUP Toezicht op straat	Evenementen en jeugdsociëteiten	-voorlichting regels paracommerciële verordening -aanbod training en ondersteuning ontwikkeling beleid	Aanscherpen vergunningsvoorwaarden rondom alcoholgebruik en toelaten personen in kennelijke staat Mogelijk inzet Mystery shoppers bij evenementen en jeugdsociëteiten
2022	IkPas Uitvoering lokale acties nuchter verstand	Handhaving volgens prioriteiten HUP Toezicht op straat	Supermarkten en thuisbezorgingsdiensten	-ontwikkeling beleid op verstrekking door thuisbezorgingsdiensten gevestigd in Oudewater	Mogelijke Inzet Mystery shoppers bij supermarkten
2023	IkPas Uitvoering lokale acties nuchter verstand	Handhaving volgens prioriteiten HUP Toezicht op straat	Horeca	-actualiseren KVVU -onderzoeken wenselijkheid convenant op doorschenken	Mogelijke Inzet Mystery shoppers in horeca

Financiën

Er is jaarlijks €3600 opgenomen in de begroting voor het onderwerp verslavingsbeleid.
Voor 2019 is eenmalige €10.000 opgenomen voor een impuls
Jaarlijks betaalt de gemeente een afdracht van €1600 voor Nuchter Verstand.